

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з дисципліни

« Проблеми адміністративної відповідальності фізичних та юридичних осіб »

(для аспірантів)

Київ 2018

Підготовлено доцентом кафедри адміністративного, фінансового та банківського права,

к. ю. н. В. А. Бортник

Затверджено на засіданні кафедри адміністративного права, фінансового та банківського права

(протокол № 8 від 26 березня)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

В. А. Бортник Навчальна програма дисципліни «Адміністративні процедури та адміністративні провадження: проблеми кореляції» (для аспірантів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. —

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни «Адміністративні процедури та адміністративні провадження: проблеми кореляції», питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія

управління персоналом (МАУП), 2018

© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2018

Пояснювальна записка

Основні завдання дисципліни полягають у формуванні системного розуміння сукупності правовідносин, що регулюються нормами адміністративного права в Україні Європейському Союзі, їх основних груп (правових інститутів), особливостей правового регулювання, зокрема: організації та діяльності публічної адміністрації (сукупності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та приватних осіб (агентів публічної адміністрації), правових форм діяльності органів публічної адміністрації та актів публічної адміністрації, порядку їх перегляду в судовому та позасудовому порядку; функціонування інституту публічної служби; становлення адміністративної юстиції; інституту адміністративної відповідальності; вивчення проблематики взаємодії органів публічної адміністрації європейських країн в умовах Європейського адміністративного простору, забезпечення єдиної правотворчої, правозастосовчої та судової практики на території Європейського Союзу; та формування на підставі отриманих знань пропозицій та рекомендацій для удосконалення вітчизняного адміністративного законодавства, удосконалення взаємостосунків між органами публічної адміністрації та приватними особами.

Предмет навчальної дисципліни. Основна частина курсу передбачає вивчення сучасних моделей організації та діяльності органів публічної адміністрації в Європейському Союзі та в Україні, їх взаємодії з громадянами, юридичними особами, правових форм діяльності органів публічної адміністрації, вимоги до форми та змісту актів публічної адміністрації, порядку їх оскарження до судових та квазі-судових установах, основних етапів проходження державної служби, підстав притягнення до адміністративної відповідальності відповідно до актів законодавства України та провідних країн світу. Програма навчальної дисципліни «Адміністративне право та адміністративний процес у світі інтеграції до Європейського Союзу»

передбачає вивчення студентами предмета, метода, принципів адміністративного права та їх порівняльно-правової характеристики; правових основ організації та діяльності органів публічної адміністрації; адміністративних проваджень та їх основних видів; особливостей кодифікації адміністративних процедур; правового регулювання та основних видів адміністративних послуг, що надаються органами публічної адміністрації в європейських країнах та в Україні; форм та видів адміністративних договорів, особливостей їх запровадження в Україні; інституту адміністративної відповідальності у порівняльно-правовому аспекті; адміністративної юстиції; загальної характеристики змісту та принципів європейського адміністративного права, Європейського адміністративного простору; інституту публічної служби; європейських стандартів діяльності публічної адміністрації.

Вимоги до знань та вмінь. Студент повинен знати:

– предмет та методи правового регулювання адміністративно-правових відносин в Україні та провідних європейських країнах (Франція, Великобританія, Німеччина);

– систему галузі адміністративного права України, порівняльно-правову характеристику відповідних їм правових інститутів в європейських країнах, підходів щодо їх правового регулювання;

– ключові дефініції (поняття), що розкривають зміст основних правових інститутів та самостійних галузей в Україні та в зарубіжних країнах, зокрема: публічна адміністрація, публічна служба, адміністративна послуга, адміністративна відповідальність, адміністративна юстиція;

– назви актів законодавства, що регулюють основи організації та діяльності органів публічної адміністрації в Україні та в європейських країнах (на центральному, регіональному та місцевому рівні), сучасні тенденції кодифікації адміністративних проваджень, їх значення для кодифікації адміністративних процедур, адміністративних деліктів в Україні;

– сучасні європейські стандарти діяльності органів публічної адміністрації, сформовані європейськими регіональними організаціями, а також основні матеріальні та процедурні принципи взаємостосунків органів публічної влади з громадянами (проект Кодексу належної адміністрації, розроблений під егідою Ради Європи), їх значення для удосконалення правотворчої та правозастосовчої діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в Україні.

Студент повинен вміти:

– формулювати визначення основних дефініцій, що розкривають зміст основних інститутів галузі адміністративного права в Україні та європейських країнах, визначати їх основні ознаки, спільні і відмінні риси, притаманні різним правовим системам;

– розрізняти правовідносини, що регулюються нормами адміністративного права, конституційного права, міжнародного права, європейського права, права Європейського Союзу; європейського адміністративного права;

– надавати характеристику загальних засад правового регулювання основних інститутів галузі адміністративного права у порівняльно-правовому аспекті, з використанням прикладів правотворчої та правозастосовчої практики європейських країн, що може бути корисною для розвитку вітчизняної галузі адміністративного права та системи законодавства в цілому;

– аналізувати практичну ситуацію та формулювати конкретні пропозиції та рекомендації, юридичну допомогу при вирішенні адміністративних справ спірного та безспірного характеру, консультації щодо порядку оскарження дій, рішень, бездіяльності посадових осіб органів публічної влади;

– розмежовувати юрисдикцію цивільних, адміністративних та господарських судів в Україні, а також їх відповідників (за предметами розгляду/ категоріями справ) у юрисдикціях судів європейських країн;

– оцінювати законність притягнення до адміністративної, дисциплінарної відповідальності посадових осіб державної (публічної) служби, ґрунтуючись на положеннях чинного законодавства України, вміти приводити приклади правового регулювання відповідних відносин в європейських країнах;

– формулювати пропозиції та рекомендації щодо удосконалення чинного законодавства України з урахуванням вмінь та навичок, набутих під час опанування навчальної дисципліни.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль № 1 «Адміністративне право в умовах європейської адміністративної конвергенції»	
1.	Предмет, метод, принципи адміністративного права: порівняльно-правова характеристика.
2.	Організація публічної адміністрації.
3.	Діяльність публічної адміністрації: загальна характеристика.
4.	Європейське адміністративне право.
5.	Європейська адміністративна конвергенція та Європейський адміністративний простір.
6.	Європейські стандарти діяльності публічної адміністрації.
Змістовний модуль № 2 «Порівняльно-правова характеристика основних інститутів адміністративного»	
7.	Публічна служба.
8.	Адміністративні провадження.
9.	Кодифікація адміністративних процедур.
10.	Адміністративні послуги: поняття та основні види.
11.	Адміністративні договори.

12.	Адміністративна відповідальність.
13.	Адміністративні правопорушення та адміністративні делікти.
14.	Адміністративна юстиція.
	Змістовий модуль № 3 «Поняття адміністративного процесу провадження в публічному праві»
15.	Зміст адміністративного процесу.
16.	Суб'єкти адміністративного процесу.
	Змістовий модуль № 4 Провадження за зверненнями Фізичних та Юридичних осіб
17.	Дозвільно-реєстраційні провадження
18.	Провадження по розгляду звернень громадян

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль № 1 «Адміністративне право в умовах європейської адміністративної конвергенції та глобалізації»

Лекція 1. Предмет, метод, принципи адміністративного права: порівняльно-правова характеристика.

Предмет адміністративного права України. Система галузі адміністративного права в Україні та провідних європейських країнах. Методи правового регулювання адміністративно-правових відносин. Принципи адміністративного права. Принципи державного управління. Принципи Європейського адміністративного простору, що визначають основні вимоги до діяльності публічних адміністрацій європейських країн.

Лекція 2. Організація публічної адміністрації.

Поняття публічної адміністрації в актах законодавства європейських країн. Система органів виконавчої влади в Україні (центральний та місцевий

рівні). Загальні засади правового статусу Кабінету Міністрів України, міністерств, інших органів виконавчої ладі центрального рівня.

Лекція 3. Діяльність публічної адміністрації: загальна характеристика.

Характеристика функцій публічної адміністрації, їх взаємозв'язку з функціями правової, демократичної держави. Публічно-сервісна спрямованість функцій публічної адміністрації. Основні проблеми запровадження публічної адміністрації в Україні. Характеристика актів законодавства, що визначають загальні засади формування, компетенцію та повноваження органів публічної адміністрації.

Лекція 4. Європейське адміністративне право.

формування європейського адміністративного права. Відмежування від європейського права та права Європейського Союзу. Характеристика правовідносин, що регулюються європейським адміністративним правом. Принципи європейського адміністративного права. Суб'єкти європейського адміністративного права. Особливості участі громадян у взаємостосунках з інституціями Європейського Союзу. Участь приватних осіб у прийнятті рішень інституціями Європейського Союзу.

Лекція 5. Європейська адміністративна конвергенція та Європейський адміністративний простір.

Євроінтеграційні процеси в Європі в середині ХХ століття, формування Європейського правового простору. Принципи Європейського адміністративного простору. Уніфікація засад діяльності органів публічної адміністрації. Європейська адміністративна конвергенція. Кодифікація загальних матеріальних та процедурних принципів-вимог до діяльності органів публічної адміністрації (Модельний кодекс належної адміністрації). Рекомендації Ради Європи. Дослідження Групи СІГМА, ОЕСР.

Лекція 6. Європейські стандарти діяльності публічної адміністрації.

Уніфікація вимог щодо діяльності органів публічної влади. Рекомендації Ради Європи, що визначають основні вимоги до публічних органів влади. Поняття та принципи належного урядування (good governance). Належна адміністрація (good administration). Модельний кодекс належної адміністрації. Кодифікація взаєностосунків органів публічної влади з громадянами. Спрощення порядку звернення до органів публічної влади. Запровадження дієвих механізмів оскарження рішень, дій, бездіяльності органів публічної адміністрації. Європейський Омбудсмен і Кодекс належної адміністративної поведінки.

Змістовний модуль № 2 «Порівняльно-правова характеристика основних інститутів адміністративного права».

Лекція 7. Публічна служба.

Інститут публічної служби. Державна служба в Україні. Проблеми становлення публічно-правового інституту. Публічна служба в європейських країнах. Політичні та адміністративні посади. Ранги, класи в публічній службі. Дисциплінарна відповідальність державних службовців та інші види юридичної відповідальності. Відшкодування шкоди, заподіяної посадовою особою органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування

Лекція 8. Адміністративні провадження.

Поняття та класифікація адміністративних проваджень у вітчизняній адміністративно-правовій науці. Підходи європейських вчених до визначення видів адміністративних проваджень, їх співвідношення з поняттям адміністративного процесу, адміністративних процедур тощо. Ознайомлення з положеннями актів законодавства зарубіжних країн, що визначають загальні засади правового регулювання адміністративних проваджень.

Лекція 9. Кодифікація адміністративних процедур.

Адміністративні процедури як самостійний вид адміністративних проваджень: теоретико-правові засади. Правове регулювання адміністративних процедур в Україні та в європейських країнах та їх основними видами. Внутрішньо-адміністративні процедури. Зовнішні адміністративні процедури (взаємостосунки з іншими органами публічної влади, інститутами громадянського суспільства, особами публічного та приватного права). Сучасні підходи до кодифікації адміністративних процедур в зарубіжних країнах: спеціальні закони, кодифіковані акти законодавства, адміністративні регламенти тощо.

Лекція 10. Адміністративні послуги: поняття та основні види.

Поняття адміністративної послуги. Класифікація адміністративних послуг (за об'єктами надання, за суб'єктами надання, за сферами надання адміністративних послуг тощо). Місце адміністративних послуг в публічно-сервісній діяльності органів публічної адміністрації (порівняльно-правовий аспект). Кодифікація адміністративних проваджень з надання адміністративних послуг. Вітчизняний та зарубіжний досвід удосконалення правозастосовчої практики. Діяльність публічно-сервісних центрів з надання комплексу публічних послуг населенню (функціонування єдиних вікон, багатофункціональних центрів). Спрощення порядку надання адміністративних послуг (ана- ліз європейської практики).

Лекція 11. Адміністративні договори.

Поняття адміністративного договору. Правове регулювання укладання та виконання адміністративних договорів за Кодексом адміністративного судочинства України. Підготовка проекту Закону України «Про адміністративні договори». Досвід провідних зарубіжних країн щодо правового регулювання порядку укладання, виконання адміністративних договорів. Класифікація адміністративних договорів. Розмежування

юрисдикції загальних та адміністративних судів з розгляду спорів, що виникають з укладання, виконання адміністративних договорів.

Лекція 12. Адміністративна відповідальність.

Інститут адміністративної відповідальності в Україні та провідних європейських країнах. Поняття політичної відповідальності. Підстави розмежування адміністративної та інших видів юридичної відповідальності. Загальні засади притягнення до адміністративної відповідальності та юрисдикція національних судів щодо розгляду різних категорій спорів. Кодифікація адміністративних правопорушень. Кодифікація адміністративних деліктів. Кодекси етики державної служби та особливості притягнення до різних видів юридичної відповідальності державних службовців.

Лекція 13. Адміністративні правопорушення та адміністративні делікти.

Поняття адміністративного правопорушення, його склад. Ступінь суспільної небезпечності як основний критерій розмежування злочинів, адміністративних правопорушень. Європейський досвід кодифікації адміністративних деліктів та пропозиції для України. Проект Кодексу України про адміністративні проступки. Загальні положення Кодексу України про адміністративні правопорушення. Порівняльно-правова характеристика загальних засад накладення адміністративних стягнень.

Лекція 14. Адміністративна юстиція.

Поняття адміністративної юстиції та її значення для захисту прав, інтересів приватних осіб. Порівняльно-правова характеристика порядку судового оскарження рішень, дій, бездіяльності органів публічної адміністрації. Адміністративна юстиція в європейських країнах. Судовий контроль за актами публічної адміністрації. Основні категорії спорів, підсудних адміністративним судам. Розмежування юрисдикції

конституційного, адміністративного та цивільного суду. Проблемні питання тлумачення та застосування понятійного апарату, використаного у Кодексі адміністративного судочинства України.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ № 3 ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ. ПРОВАДЖЕННЯ В ПУБЛІНОМУ УПРАВЛІННІ.

Лекція 15. Зміст адміністративного процесу.

Поняття адміністративного процесу. Адміністративний процес і предмет адміністративного права. Зміст та загальні риси адміністративного процесу. Вузкий та широкий підхід до розуміння сутності адміністративного процесу. Принципи та структура адміністративного процесу. Поняття адміністративного провадження та його структура. Види адміністративних проваджень. Положення Концепції адміністративної реформи в Україні щодо адміністративного процесу.

Лекція 16. Суб'єкти адміністративного процесу.

Поняття суб'єкта адміністративного процесу. Класифікація суб'єктів адміністративного процесу. Особливості адміністративної правосуб'єктності фізичних та юридичних осіб, державних службовців (службовців органів місцевого самоврядування) та посадових осіб, що наділені адміністративно-процесуальними правами та обов'язками (адміністративно-процесуальна правоздатність, адміністративно-процесуальна дієздатність). Загальна характеристика адміністративно-процесуальної правосуб'єктності інших суб'єктів адміністративного процесу. Розмежування понять «суб'єкт» та «учасник» адміністративного процесу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №4 ПРОВАДЖЕННЯ ЗА ЗВЕРНЕННЯМИ ФІЗИЧНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Лекція 17. Дозвільно-реєстраційні провадження

Поняття та види дозвільно-реєстраційних проваджень. Поняття адміністративної послуги та види. Особливості провадження по видачі дозволів на зброю. Реєстрація транспортних засобів як різновид діяльності суб'єктів публічної діяльності по наданню адміністративних послуг. Провадження по реєстраційному обліку фізичних осіб та їх документування. Поняття паспортної системи.

Поняття та правова основа ліцензійних проваджень. Поняття та види ліцензій. Стадії ліцензійних проваджень. Повноваження суб'єктів публічної адміністрації по видачі ліцензій. Ліцензійні провадження в діяльності ОВС. Оскарження рішень за ліцензійними провадженнями.

Лекція 18. Провадження по розгляду звернень громадян

Конституційне забезпечення громадян на звернення. Поняття провадження по зверненням громадян. Місце провадження по зверненням громадян в адміністративному процесі. Правові основи провадження по зверненням громадян. Термін розгляду звернень громадян. Форми та види звернень громадян. Вимоги до звернення. Звернення, які не підлягають розгляду та вирішенню. Стадії провадження за зверненнями громадян. Відповідальність за порушення законодавства про звернення громадян.

Поняття та види адміністративного оскарження. Оскарження в адміністративному порядку. Термін подання скарги. Рішення, дії (бездіяльність), які можуть бути оскаржені. Судове оскарження дій та рішень суб'єктів владних повноважень. Адміністративна юстиція як форма судового захисту прав і свобод людини й громадянина у сфері виконавчої влади. Функції та повноваження адміністративних судів. Види провадження в адміністративних судах. Предмет оскарження в адміністративних судах. Характеристика та види проваджень у справах про адміністративне оскарження.

4. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ТА САМОСТІЙНА РОБОТА

Практичне заняття (семінар) № 1 «Предмет, метод, принципи адміністративного права: порівняльно-правова характеристика»

1) предмет адміністративного права України; 2) система галузі адміністративного права в Україні та провідних європейських країнах; 3) методи правового регулювання адміністративно-правових відносин; 4) принципи адміністративного права; принципи державного управління; 5) принципи Європейського адміністративного простору, що визначають основні вимоги до діяльності публічних адміністрацій європейських країн.

Завдання для самостійної роботи студентів. Теоретична частина: Підготувати питання для обговорення: 1) трансформація предмету і методу адміністративного права України; 2) система галузі адміністративного права в Україні та європейських країнах. Практична частина: 1) які основні принципи взаємостосунків органів публічної влади з громадянами Ви знаєте? Нормами якої галузі права регулюватиметься порядок звернення громадян до органів публічної влади (заяви, скарги, пропозиції)? Які нормативно-правові акти України регулюють взаємостосунки органів публічної адміністрації з громадянами? 2) запропонуйте рекомендації щодо удосконалення організації роботи за зверненнями громадян з урахуванням європейського досвіду (врахування принципів-вимог щодо діяльності органів публічної адміністрації). Чи вважаєте Ви необхідним проведення додаткової кодифікаційної роботи?

Рекомендована література:

Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. – № 30. – Ст. 141.

Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, № 37. – Ст. 446.

Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України

(справа про призначення судом більш м'якого покарання) : від 2 листопада 2004 р., № 15-рп/2004 // Офіційний вісник України. –2004. – № 45. – Ст. 2975.

Демократичні засади державного управління та адміністративне право: Монографія / [Кол. авт.: Шемшученко Ю.С., Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф., Кресіна І. О. Нагребельний В. П. та ін.]; за заг. ред. д.ю.н. В. Б. Авер'янова. – К.: Видавництво «Юридична думка», 2010. – 496 с.

Головатий С. Верховенство права (правовладдя): як його тлумачить Венеційська комісія // Право України. – 2011. – № 10. – С. 154–167.

Головатий С. Верховенство право, або ж правовладдя: вкотре про доктринальні манівці вітчизняної науки / С. Головатий // Право України. – 2010. – № 4. – С. 206–219.

Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) : монографія / С. П. Погребняк. – Х. : Право. – 240 с.

Пухтецька А. Європейські принципи адміністративного права / А. Пухтецька // Українське право. – 2006. – № 1. – С. 309–319.

Практичне заняття (семінар) № 2 «Організація публічної адміністрації»

1) поняття публічної адміністрації в актах законодавства європейських країн; 2) система органів виконавчої влади в Україні (центральний та місцевий рівні) та зарубіжних країнах; 3) загальні засади правового статусу Кабінету Міністрів України, міністерств, інших органів виконавчої влади центрального рівня (порівняльно-правовий аспект). Завдання для практичних занять. Теоретична частина: 1) правовий статус уряду в Україні та європейських країнах; 2) реординаційні та координаційні зв'язки між органами виконавчої влади; 3) судовий контроль за актами публічної адміністрації.

Практична частина: розв'язування ситуаційних завдань: 1) Громадянин А. отримав ліцензію на здійснення певного виду діяльності. Орган

виконавчої влади, який видав цю ліцензію, через місяць був ліквідований. Чи втрачає чинність ліцензія, видана приватній особі у зв'язку з ліквідацією органа, що її видав? Наведіть аргументи. Які принципи діяльності публічної адміністрації - рації Ви можете навести на підтвердження своєї позиції? 2) прем'єр-міністр захворів, хвороба з тяжким перебігом, вимагає тривалого лікування в стаціонарі. Міністри радять йому не йти у відставку, адже вони теж можуть позбавитися крісел. Яким чином Прем'єр-міністр має повідомити про свою відставку? Хто уповноважений прийняти відставку Прем'єр-міністра в Україні? Досвід яких європейських країн відповідає вітчизняному?

Рекомендована література:

Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. – № 30. – Ст. 141.

Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, № 37. – Ст. 446.

Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) : від 2 листопада 2004 р., № 15-рп/2004 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 45. – Ст. 2975.

Демократичні засади державного управління та адміністративне право: Монографія / [Кол. авт.: Шемшученко Ю.С., Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф., Кресіна І. О. Нагребельний В. П. та ін.]; за заг. ред. д.ю.н. В. Б. Авер'янова. – К.: Видавництво «Юридична думка», 2010. – 496 с.

Головатий С. Верховенство права (правовладдя): як його тлумачить Венеційська комісія // Право України. – 2011. – № 10. – С. 154–167.

Головатий С. Верховенство право, або ж правовладдя: вкотре про доктринальні манівці вітчизняної науки / С. Головатий // Право України. – 2010. – № 4. – С. 206–219.

Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) : монографія / С. П. Погребняк. – Х. : Право. – 240 с.

Пухтецька А. Європейські принципи адміністративного права / А. Пухтецька // Українське право. – 2006. – № 1. – С. 309–319.

Практичне заняття (семінар) № 3 «Діяльність публічної адміністрації: загальна характеристика»

1) характеристика функцій публічної адміністрації, їх взаємозв'язку з функціями правової, демократичної держави; 2) публічно-сервісна спрямованість функцій публічної адміністрації; 3) основні проблеми запровадження публічної адміністрації в Україні; 4) характеристика актів законодавства, що визначають загальні засади формування, компетенцію та повноваження органів публічної адміністрації. Завдання для практичних занять.

Теоретична частина: 1) компетенція міністра; 2) порядок призначення та склад кабінету міністра в зарубіжних країнах. Практична частина: розв'язування ситуаційних завдань: 1) Наказ Міністерства юстиції України був підписаний керівником апарату міністерства. Міністр в цей час був у закордонному відрядженні. Після повернення з відрядження міністр не визнав дійсності цього наказу і видав новий. Який наказ, на Ваш погляд, матиме юридичну силу? Хто уповноважений підписувати накази міністерства в зарубіжних країнах?

Рекомендована література:

Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. – № 30. – Ст. 141.

Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, № 37. – Ст. 446.

Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України

(конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) : від 2 листопада 2004 р., № 15-рп/2004 // Офіційний вісник України. –2004. – № 45. – Ст. 2975.

Демократичні засади державного управління та адміністративне право: Монографія / [Кол. авт.: Шемшученко Ю.С., Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф., Кресіна І. О. Нагребельний В. П. та ін.]; за заг. ред. д.ю.н. В. Б. Авер'янова. – К.: Видавництво «Юридична думка», 2010. – 496 с.

Головатий С. Верховенство права (правовладдя): як його тлумачить Венеційська комісія // Право України. – 2011. – № 10. – С. 154–167.

Головатий С. Верховенство право, або ж правовладдя: вкотре про доктринальні манівці вітчизняної науки / С. Головатий // Право України. – 2010. – № 4. – С. 206–219.

Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) : монографія / С. П. Погребняк. – Х. : Право. – 240 с.

Пухтецька А. Європейські принципи адміністративного права / А. Пухтецька // Українське право. – 2006. – № 1. – С. 309–319.

Практичне заняття (семінар) № 4 Європейська адміністративна конвергенція та Європейський адміністративний простір

1) євроінтеграційні процеси в Європі в сер. ХХ століття, формування Європейського правового простору; 2) принципи Європейського адміністративного простору; 3) уніфікація засад діяльності органів публічної адміністрації; 4) європейська адміністративна конвергенція; 5) кодифікація загальних матеріальних та процедурних принципів-вимог до діяльності органів публічної адміністрації (проект Модельного кодексу належної адміністрації); 6) рекомендації Ради Європи. Дослідження Групи СІГМА, ОЕСР.

Рекомендована література:

Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної

Ради України. – 1996 р. – № 30. – Ст. 141.

Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, № 37. – Ст. 446.

Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) : від 2 листопада 2004 р., № 15-рп/2004 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 45. – Ст. 2975.

Демократичні засади державного управління та адміністративне право: Монографія / [Кол. авт.: Шемшученко Ю.С., Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф., Кресіна І. О. Нагребельний В. П. та ін.]; за заг. ред. д.ю.н. В. Б. Авер'янова. – К.: Видавництво «Юридична думка», 2010. – 496 с.

Головатий С. Верховенство права (правовладдя): як його тлумачить Венеційська комісія // Право України. – 2011. – № 10. – С. 154–167.

Головатий С. Верховенство право, або ж правовладдя: вкотре про доктринальні манівці вітчизняної науки / С. Головатий // Право України. – 2010. – № 4. – С. 206–219.

Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) : монографія / С. П. Погребняк. – Х. : Право. – 240 с.

Пухтецька А. Європейські принципи адміністративного права / А. Пухтецька // Українське право. – 2006. – № 1. – С. 309–319.

Практичне заняття № 5 «Публічна служба»

1) інститут публічної служби; 2) державна служба в Україні. Проблеми становлення публічно-правового інституту. 3) публічна служба в європейських країнах. 4) політичні та адміністративні посади. 5) ранги, класи в публічній службі. 6) дисциплінарна відповідальність державних службовців та інші види юридичної відповідальності. 7) відшкодування шкоди, заподіяної посадовою особою органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування.

Завдання для практичних занять. Теоретична частина: 1) відмінність державної служби від публічної служби; 2) різні види служб, що відносяться до публічної служби в європейських країнах. Практична частина: 1) вирішити ситуаційні завдання: Порівняти правовий статус міністра та державного службовця, визначити вид посади, обсяг компетенції, види юридичної відповідальності; 2) якби лікарі та вчителі відносилися за українським законодавством до державних службовців, яким би, на Ваш погляд, був їх правовий статус та матеріальне забезпечення (залучити досвід Французької республіки).

Рекомендована література:

Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. – № 30. – Ст. 141.

Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, № 37. – Ст. 446.

Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) : від 2 листопада 2004 р., № 15-рп/2004 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 45. – Ст. 2975.

Демократичні засади державного управління та адміністративне право: Монографія / [Кол. авт.: Шемшученко Ю.С., Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф., Кресіна І. О. Нагребельний В. П. та ін.]; за заг. ред. д.ю.н. В. Б. Авер'янова. – К.: Видавництво «Юридична думка», 2010. – 496 с.

Головатий С. Верховенство права (правовладдя): як його тлумачить Венеційська комісія // Право України. – 2011. – № 10. – С. 154–167.

Головатий С. Верховенство право, або ж правовладдя: вкотре про доктринальні манівці вітчизняної науки / С. Головатий // Право України. – 2010. – № 4. – С. 206–219.

Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна

характеристика) : монографія / С. П. Погребняк. – Х. : Право. – 240 с.

Пухтецька А. Європейські принципи адміністративного права / А. Пухтецька // Українське право. – 2006. – № 1. – С. 309–319.

Практичне заняття (семінар) № 6 «Кодифікація адміністративних процедур»

1) адміністративні процедури як самостійний вид адміністративних проваджень: теоретико-правові засади; 2) правове регулювання адміністративних процедур в Україні та в європейських країнах та їх основними видами; 3) внутрішньо-адміністративні процедури; 4) зовнішні адміністративні процедури (взаємостосунки з іншими органами публічної влади, інститутами громадянського суспільства, особами публічного та приватного права); 5) сучасні підходи до кодифікації адміністративних процедур в зарубіжних країнах: спеціальні закони, кодифіковані акти законодавства, адміністративні регламенти тощо.

Завдання для практичних занять. Теоретична частина: 1) поняття адміністративної процедури в актах законодавства Німеччини, Франції, Російської Федерації; 2) принципи адміністративної процедури: теоретико-правова характеристика. Практична частина: розв'язування ситуаційних завдань: 1) підприємство Х. звернулося до Державного реєстратора з проханням зареєструвати свій структурний підрозділ як юридичну особу, подало необхідні документи. Державний реєстратор відмовився прийняти документи на тій підставі, що на його думку, це неможливо. Відповідь надано в письмовій формі, із зазначенням статей законів, якими підтверджується думка державного реєстратора. Чи вправі державний реєстратор відмовити у прийнятті документів? Який порядок розгляду справи для реєстраційних проваджень? Чи були порушені процедурні принципи? 2) громадянин С. не був заслуханий при прийнятті індивідуального адміністративного акта щодо нього. Чи вправі він оскаржити прийнятий адміністративний акт? До якого суду він має право подати позов?

3) оскарження адміністративного акта керівнику цього ж органу видається громадянам не завжди ефективним. Чи поділяєте Ви цю точку зору? Наведіть аргументи.

Рекомендована література:

Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. – № 30. – Ст. 141.

Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, № 37. – Ст. 446.

Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) : від 2 листопада 2004 р., № 15-рп/2004 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 45. – Ст. 2975.

Демократичні засади державного управління та адміністративне право: Монографія / [Кол. авт.: Шемшученко Ю.С., Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф., Кресіна І. О. Нагребельний В. П. та ін.]; за заг. ред. д.ю.н. В. Б. Авер'янова. – К.: Видавництво «Юридична думка», 2010. – 496 с.

Головатий С. Верховенство права (правовладдя): як його тлумачить Венеційська комісія // Право України. – 2011. – № 10. – С. 154–167.

Головатий С. Верховенство право, або ж правовладдя: вкотре про доктринальні манівці вітчизняної науки / С. Головатий // Право України. – 2010. – № 4. – С. 206–219.

Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістова характеристика) : монографія / С. П. Погребняк. – Х. : Право. – 240 с.

Пухтецька А. Європейські принципи адміністративного права / А. Пухтецька // Українське право. – 2006. – № 1. – С. 309–319.

Практичне заняття № 7 «Адміністративна відповідальність»

1) інститут адміністративної відповідальності в Україні та провідних європейських країнах; 2) поняття політичної відповідальності; 3) підстави розмежування адміністративної та інших видів юридичної відповідальності; 4) загальні засади притягнення до адміністративної відповідальності та юрисдикція національних судів щодо розгляду різних категорій справ; 5) кодифікація адміністративних правопорушень; кодифікація адміністративних деліктів; 6) кодекси етики державної служби та особливості притягнення до різних видів юридичної відповідальності державних службовців. Завдання для практичних занять.

Теоретична частина: 1) адміністративні правопорушення та адміністративні делікти: ознаки розмежування; 2) європейський досвід кодифікації адміністративних деліктів та пропозиції для України; 3) порівняльно-правова характеристика загальних засад накладення адміністративних стягнень.

Рекомендована література:

Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. – № 30. – Ст. 141.

Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, № 37. – Ст. 446.

Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) : від 2 листопада 2004 р., № 15-рп/2004 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 45. – Ст. 2975.

Демократичні засади державного управління та адміністративне право: Монографія / [Кол. авт.: Шемшученко Ю.С., Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф., Кресіна І. О. Нагребельний В. П. та ін.]; за заг. ред. д.ю.н. В. Б. Авер'янова. – К.: Видавництво «Юридична думка», 2010. – 496 с.

Головатий С. Верховенство права (правовладдя): як його тлумачить Венеційська комісія // Право України. – 2011. – № 10. – С. 154–167.

Головатий С. Верховенство право, або ж правовладдя: вкотре про доктринальні манівці вітчизняної науки / С. Головатий // Право України. – 2010. – № 4. – С. 206–219.

Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) : монографія / С. П. Погребняк. – Х. : Право. – 240 с.

Пухтецька А. Європейські принципи адміністративного права / А. Пухтецька // Українське право. – 2006. – № 1. – С. 309–319.

Практичне заняття (семінар) № 8 «Адміністративна юстиція»

1) поняття адміністративної юстиції та її значення для захисту прав, інтересів приватних осіб; 2) порівняльно-правова характеристика порядку судового оскарження рішень, дій, бездіяльності органів публічної адміністрації; 3) адміністративна юстиція в європейських країнах; 4) судовий контроль за актами публічної адміністрації; 5) основні категорії спорів, підсудних адміністративним судам; 6) розмежування юрисдикції конституційного, адміністративного та цивільного суду; 7) проблемні питання тлумачення та застосування понятійного апарату, використаного у Кодексі адміністративного судочинства України. Завдання для практичних занять.

Теоретична частина: 1) юрисдикція адміністративних судів в Україні та європейських країнах; 2) суб'єкт владних повноважень – характеристика дефініції Кодексу адміністративного судочинства України.

Рекомендована література:

Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. – № 30. – Ст. 141.

Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, № 37. – Ст. 446.

Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) : від 2 листопада 2004 р., № 15-рп/2004 // Офіційний вісник України. –2004. – № 45. – Ст. 2975.

Демократичні засади державного управління та адміністративне право: Монографія / [Кол. авт.: Шемшученко Ю.С., Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф., Кресіна І. О. Нагребельний В. П. та ін.]; за заг. ред. д.ю.н. В. Б. Авер'янова. – К.: Видавництво «Юридична думка», 2010. – 496 с.

Головатий С. Верховенство права (правовладдя): як його тлумачить Венеційська комісія // Право України. – 2011. – № 10. – С. 154–167.

Головатий С. Верховенство право, або ж правовладдя: вкотре про доктринальні манівці вітчизняної науки / С. Головатий // Право України. – 2010. – № 4. – С. 206–219.

Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) : монографія / С. П. Погребняк. – Х. : Право. – 240 с.

Пухтецька А. Європейські принципи адміністративного права / А. Пухтецька // Українське право. – 2006. – № 1. – С. 309–319.

5. Методи навчання

У ході викладання навчальної дисципліни підлягають використанню методи, спрямовані на:

- формування у студентів інтересу до пізнавальної діяльності й відповідальності за навчальну працю;
- забезпечення мисленнєвої діяльності (індуктивного, дедуктивного, репродуктивного й пошукового характеру);
- також методи, пов'язані з контролем за навчальною діяльністю студентів.

Серед методів навчання, зокрема, підлягають застосуванню наступні: розповідь, пояснення, бесіда, лекція, демонстрація, спостереження, практичне заняття.

Серед методів навчання, зокрема, підлягають застосуванню наступні: розповідь, пояснення, бесіда, лекція, демонстрація, спостереження, практичне заняття.

6. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Викладання курсу проводиться у вигляді лекцій і практичних занять з використанням інтерактивних методик. З найбільш важливих тем курсу проводяться семінарські заняття, на яких можуть використовуватись різні форми та методи контролю знань студентів: доповіді, експрес-опитування, доповнення, відповіді, вільна дискусія, співбесіда, обговорення рефератних повідомлень, розв'язання казусів, виконання самостійних і контрольних робіт, індивідуальні завдання та інші. Рівень знань, підготовленості, ерудиції, активності студентів на семінарах оцінюється викладачем самостійно. Окрім того, передбачена самостійна робота студента над теоретичним матеріалом. На самостійне вивчення у поза аудиторний час плануються теми, не охоплені навчальним процесом, але які передбачені робочою програмою і мають істотне значення для підготовки фахівця.

Методи проведення поточного контролю під час навчальних занять визначаються кафедрою і здійснюються шляхом усного опитування студентів, вирішення практичних завдань, складання типових документів, проведення модульних засідань органів державної влади тощо.

Проміжний контроль відбувається у вигляді модульної контрольної роботи.

Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі семестрового заліку.

7. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Модуль 1. «Правове регулювання бюджетних видатків в Україні»						Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	100
16	16	16	16	16	20	

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою
			Залікова оцінка
90 – 100	A	Зараховано	Зараховано
81- 89	B	Зараховано	
71- 80	C	Зараховано	
61- 70	D	Зараховано	
51- 60	E	Зараховано	
0-50	FX	Незараховано з правом перескладання	Незараховано
0-50	F	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

90-100 балів (зараховано) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні нормативно-правових актів, судової практики та спеціальної літератури. Прояви уміння застосування набутих знань до конкретних суспільно-економічних ситуацій та здібності аналізу джерел вивчення даного курсу.

81-89 балів (зараховано) - виставляється студенту, який дав не цілком повну але правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні.

71-80 балів (зараховано) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь, але не на всі питання, або відповідь не базується на всіх складових джерелах вивчення. Тобто знав нормативно-правовий акт та судову практику але не знав інформації, що міститься у спеціальній літературі, чи інформації, яка міститься у інших джерелах. Однак у підсумку його відповідь повинна базуватись не менше ніж на двох базових джерелах.

61-70 балів (зараховано) - виставляється студенту, який не дав вичерпної детальної відповіді на питання контрольних завдань і яка базується тільки на одному із рекомендованих джерел вивчення матеріалу.

51-60 балів (зараховано) - виставляється студенту, який не дав вичерпної (достатньої) відповіді на питання контрольних завдань та не може назвати джерела інформації навчальної дисципліни.

0-50 балів (незараховано) - виставляється студенту, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною юридичною літературою з дисципліни.

ПИТАННЯ НА ЗАЛІК

1. Поняття та сутність категорій «влада», «публічна влада
2. Структура публічної влади
3. Поняття та зміст категорії «публічний інтерес»
4. Публічне управління: сутність та зміст
5. Співвідношення понять публічне управління, державне управління, органи

виконавчої влади

6. Стандарти належного урядування як чинник демократичних суспільних трансформацій в Україні
7. Сучасні європейські концепції державного управління
8. Становлення та розвиток ідеї адміністративного права у країнах Західної Європи
9. Основні риси адміністративного права Російської Імперії
10. Загальна характеристика радянського адміністративного права
11. Євроінтеграція України та адміністративне право
12. Публічне право та його сутність
13. Адміністративне право в системі публічного права
14. Адміністративне право як складовий елемент публічного права та його відмежування від приватного права
15. Сутність та призначення адміністративного права
16. Поняття та значення системи адміністративного права
17. Чинники формування системи адміністративного права
18. Складові елементи системи адміністративного права
19. Систематизація адміністративного права
20. Кодифікація як форма систематизації адміністративного права
21. Система та види джерел адміністративного права
22. Національні формалізовані джерела адміністративного права
23. Міжнародні формалізовані джерела адміністративного права
24. Неформалізовані джерела адміністративного права
25. Судове рішення як джерело адміністративного права
26. Юридична сила джерел адміністративного права
27. Значення принципів адміністративного права
28. Принцип верховенства права у системі принципів адміністративного права
29. Принцип пріоритету(верховенство) закону
30. Принцип заснованості на законі
31. Принцип ефективності

32. Принцип прозорості
33. Принцип підзвітності
34. Принцип розумності
35. Принцип неупередженості
36. Розуміння адміністративно-правових відносин
37. Ознаки адміністративно-правових відносин
38. Суб'єкти адміністративно-правових відносин
39. Види адміністративно-правових відносин
40. Розсуд та відносно визначені правові терміни як елемент адміністративно-правових відносин
41. Приватні особи: сутність та зміст
42. Поняття і складові елементи адміністративно-правового статусу приватних осіб
43. Суб'єктивні публічні права приватних осіб та їх види
44. Стан адміністративно-правового регулювання суб'єктивних публічних прав приватних осіб
45. Сутність та зміст категорії «публічна адміністрація»
46. Система та види суб'єктів публічної адміністрації
47. Система органів виконавчої влади
48. Система органів місцевого самоврядування
49. Юридичні особи публічного права як суб'єкти адміністративно-правових відносин
50. Суб'єкти делегованих повноважень у системі суб'єктів адміністративного права
51. Правовий статус суб'єктів публічної адміністрації
52. Сутність, значення та ознаки адміністративного акта
53. Види адміністративних актів
54. Адміністративні послуги: сутність та види
55. Форма та зміст адміністративного акта
56. Чинність адміністративного акта

57. Протиправний адміністративний акт
58. Виконання адміністративного акта
59. Розуміння адміністративного договору. Відмінність від цивільних договорів
60. Сфери укладання адміністративних договорів. Види адміністративних договорів
61. Способи укладання адміністративних договорів
62. Виконання адміністративного договору
63. Припинення адміністративного договору
64. Умови нечинності адміністративного договору
65. Сутність, значення та ознаки нормативного акта публічної адміністрації
66. Види нормативних актів публічної адміністрації
67. Правові передумови нормативних актів публічної адміністрації
68. Протиправність нормативних актів публічної адміністрації та її наслідки
69. Інститут адміністративної процедури: сутність та зміст

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади : монографія / Ю. П. Битяк. – Х. : Право, 2005. – 304 с.
2. Виконавча влада і адміністративне право / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Вид. Дім «Ін-Юре», 2002. – 668 с.
3. Демократичні засади державного управління та адміністративне право: Монографія / [Кол. авт.: Шемшученко Ю.С., Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф., Кресіна І. О. Нагребельний В. П. та ін.]; за заг. ред. д.ю.н. В. Б. Авер'янова. – К.: Видавництво «Юридична думка», 2010. – 496 с.
4. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право / [В. Б. Авер'янов, В. А. Дерещ, А. М. Школик та ін.]; за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Юстініан, 2007. – 288 с.

5. Мельник Р.С. Система адміністративного права України : монографія / Р.С.Мельник. – Х. : Вид-во Харківського національного університету внутрішніх справ, 2010. – 398 с.
6. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) : монографія / С. П. Погребняк. – Х. : Право. – 240 с.
7. Права громадян у сфері виконавчої влади: адміністративно-правове забезпечення реалізації та захисту / [В. Б. Авер'янов, М. А. Бояринцева, І. А. Кресіна та ін.] ; за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Наук. думка, 2007. – 588 с.
8. Тимошук В. П. Адміністративні акти: процедура прийняття та припинення дії : Монографія. – К.: «Консус-Ю», 2010. – 296 с.

Додаткова:

1. Авер'янов В. Нове ставлення до прав людини – мета реформування українського адміністративного права / В. Авер'янов // Юридична Україна. – 2005. – № 5. – С. 31–35.
2. Авер'янов В. Ще раз про зміст і співвідношення понять «державне управління» і «виконавча влада»: полемічні нотатки / В. Авер'янов // Право України. – 2004. – № 5. – С. 113–116.
3. Авер'янов В.Б. Принцип верховенства права у сфері виконавчої влади: питання теорії та практики реалізації // Право України. – 2010. – № 3. – С. 72-79.
4. Административное право зарубежных стран : учебник / под ред. А. Н. Козырина и М. А. Шатиной. – М. : Спарк, 2003. – 464 с.
5. Административное право России : курс лекций / [К. С. Бельский, Н.Ю. Хаманева и др.] ; под ред. Н. Ю. Хаманевой. – М. : ТК Велби, Изд-во

- Перспектив, 2008. – 704 с.
6. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / автор-упоряд. В. П. Тимошук. – К. : Факт, 2003. – 496 с.
  7. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущкий та ін. ; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. – Х. : Право, 2010. – 624 с.
  8. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку ХХ століття) : монографія / [В. В. Галуцько, В. І. Олефір, М. П. Пихтін та ін.] ; за заг. ред. В. В. Галуцька. – Херсон : ХЮІ ХНУВС, 2010. – 376 с.
  9. Адріанов К. Правова природа рішень Європейського суду з прав людини // Право України. – 2002.– №3. – С.37–42.
  10. Азімов Ч. Про приватне і публічне право / Ч. Азімов // Право України. – 1995. – № 1. – С. 32–34.
  11. Афанасьєв К. К. Адміністративні послуги: навчальний посібник / МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. – Луганськ, 2010. – 176 с.
  12. Б.Р.С. Советское административное право в фашистском изложении / Б.Р.С. // Советское государство. – 1937. – № 3–4. – С. 126–128.
  13. Банчук О.А. Публічне і приватне право: історія українських вчень та сучасність / О. А. Банчук. – К. : Конус-Ю, 2008. – 184 с.
  14. Бевзенко В. М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми : Монографія / В. М. Бевзенко. – К. : Прецедент, 2010. – 475 с.
  15. Бельский К. С. Полицейское право : лекционный курс / К. С. Бельский ; под ред. А. В. Куракина. – М. : Изд-во «Дело и Сервис», 2004. – 816 с.

16. Бельский К. С. О предмете и системе науки административного права / К. С. Бельский // Государство и право. – 1998. – № 10. – С. 18–26.
17. Бельский К. С. О системе административного права / К. С. Бельский // Государство и право. – 1998. – № 3. – С. 5–11.
18. Бошно С. В. Соотношение понятий источник и форма права // Юрист. – 2001. – № 10. – С. 15–22.
19. Брэбан Г. Французское административное право / Г. Брэбан ; пер. с фр. ; под ред. и со вступ. ст. С. В. Боботова. – М. : Прогресс, 1988. – 488 с.
20. Бурлака І. Деякі питання відшкодування шкоди, завданої актами органів публічної влади за відсутності їхньої вини // Юридична Україна. – 2009. – № 12. – С. 190–195.
21. Вільфрід Кюгель Право планування // Адміністративні процедури і адміністративне судочинство в Німеччині: Збірник матеріалів № 2. Вид-во Німецького фонду міжнародного правового співробітництва. – Київ, 2009. – С. 19-24.
22. Вільфрід Кюгель Публічно-правовий договір // Адміністративні процедури і адміністративне судочинство в Німеччині: Збірник матеріалів № 2. Вид-во Німецького фонду міжнародного правового співробітництва. – Київ, 2009. – С. 15-19.
23. Вступ до теорії правових систем : монографія / за заг. ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – К. : Вид-во «Юрид. думка», 2006. – 432 с.
24. Вышинский А. Я. Доклад на Первом совещании по вопросам науки советского права и государства / А. Я. Вышинский // Советское государство. – 1938. – № 4. – С. 4–55.
25. Галлиган Д. Административное право: история развития и основные современные концепции / Д. Галлиган, В. В. Полянский, Ю. Н. Стариков. – М. : Юристъ, 2002. – 410 с.

26. Гасаналиев А. Ш. Формирование основных институтов административного права и административно-правовая мысль России XIX – начала XX веков: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.02 / А. Ш. Гасаналиев. – Махачкала, 1999. – 129 с.
27. Глущенко Ю. М. Правове регулювання правотворчої діяльності місцевих державних адміністрацій / Ю. М. Глущенко // Вісник Харківськ. нац. ун-ту внутр. справ. – 2008. – Вип. 41. – С. 192–199.
28. Гнидюк Н. Визначення поняття публічної адміністрації в ACQUIS COMMUNAUTAIRE / Гнидюк Н. // Законодавство України. Науково-практичний коментар. – 2006. – № 10. – С. 74–77.
29. Головатий С. Верховенство права (правовладдя): як його тлумачить Венеційська комісія // Право України. – 2011. – № 10. – С. 154–167.
30. Головатий С. Верховенство право, або ж правовладдя: вкотре про доктринальні манівці вітчизняної науки / С. Головатий // Право України. – 2010. – № 4. – С. 206–219.
31. Горбунова Л.М. Принцип законності у нормотворчій діяльності органів виконавчої влади : монографія / Л.М.Горбунова. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 240 с.
32. Горст Пінкемаєр Форми дій адміністративних органів // Адміністративні процедури і адміністративне судочинство в Німеччині: Збірник матеріалів № 2. Вид-во Німецького фонду міжнародного правового співробітництва. – Київ, 2009. – С. 9-15.
33. Демидович М. С. Адаптація законодавства України в контексті європейської правової інтеграції / М. С. Демидович // Держава і право. – 2005. – Вип. 32. – С. 57–61.
34. Демкова М. С. Відшкодування у позасудовому порядку шкоди, завданої державою або органами влади / [М. С. Демкова, С. С. Коба, І.

- О. Лавриненко, Д. Я. Український]. – К. : Конус-Ю, 2007. – 260 с.
35. Договор в публичном праве : сборник науч. ст. / под ред. Е. В. Гриценко, Е. Г. Бабелюк. – М. : Волтерс Клувер, 2009. – 280 с.
36. Дорохин С. В. Деление права на публичное и частное. Поиск критериев / С. В. Дорохин // Юрист. – 2002. – № 9. – С. 2–13.
37. Дубовицкий В. Н. Административное усмотрение в советском государственном управлении / В. Н. Дубовицкий // Советское государство и право. – 1980. – № 9. – С. 121–125.
38. Духневич А. В. Співвідношення публічного та приватного права в практиці України / А. В. Духневич, І. В. Духневич // Південноукраїнський правничий часопис. – 2007. – № 3. – С. 83–85.
39. Евтихийев А. Ф. Законная сила актов администрации / А. Ф. Евтихийев. – Люблин, 1911. – 288 с.
40. Евтихийев А. Ф. Основы советского административного права / А. Ф. Евтихийев. – Х. : Юрид. изд-во НКЮ УССР, 1925. – 331 с.
41. Евтихийев А. Ф. Усмотрение (das freie Ermessen) администрации / А. Ф. Евтихийев // Журнал Министерства юстиции. – 1910. – № 5. – С. 77–101.
42. Егоров П. Ю. Становление советского административного права (1917–1940) / Ю. П. Егоров. – Ульяновск : ИПК «Ульяновский Дом печати», 2006. – 160 с.
43. Елистратов А. И. Основные начала административного права / А. И. Елистратов. – 2-е изд. – М., 1917. – 294 с.
44. Євграфова Є. Акти Конституційного Суду України в системі національного законодавства // Право України. – 2001. – №10. – С.66–68.
45. Заверуха О. Суб'єктивні публічні права громадян як об'єкт судового

- захисту / О. Заверуха // Право України. – 2004. – № 4. – С. 49–52.
46. Закон ФРН «Про адміністративну процедуру» // Адміністративні процедури і адміністративне судочинство в Німеччині: Збірник матеріалів № 2. Вид-во Німецького фонду міжнародного правового співробітництва. – Київ, 2009. – С. 34-84.
47. Карадже-Искров Н. П. Новейшая эволюция административного права / Н. П. Карадже-Искров. – Иркутск. : Изд. бюро Иркутск. государ. ун-та, 1927. – 38 с.
48. Карадже-Искров Н. П. Публичные вещи / Н. П. Карадже-Искров. – Вып. 1. – Иркутск : Иркутск. секция науч. работников, 1927. – 78 с.
49. Кобалевский В. Советское административное право / В. Кобалевский. – Х., 1929. – 417 с.
50. Коломоець Т. О. Адміністративний примус у публічному праві України: Теорія, досвід та практика реалізації : монографія / Т. О. Коломоець. – Запоріжжя : Поліграф, 2004. – 404 с.
51. Коломоець Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник / Т. О. Коломоець. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 576 с.
52. Колпаков В. Правові акти державного управління: поняття, властивості, види // Підприємництво, господарство та право. – 2003. – № 3. – С. 105-108.
53. Комзюк А. Т. Деякі проблеми предмета та системи адміністративного права / А. Т. Комзюк, І. С. Гриценко // Вісник Одеськ. ін-ту внутр. справ. – 2004. – № 4. – С. 77–80.
54. Комзюк А.Т. Адміністративний процес України : навч. посіб. / А. Т. Комзюк, В. М. Бевзенко, Р. С. Мельник. – К. : Прецедент, 2007. – 531 с.
55. Конституція України у судових рішеннях / М.П.Орзіх, А.А.Єзеров, Д.С.Терлецький. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 432 с.

56. Корнута Р. Визначення поняття публічного права в праві України // Український часопис міжнародного права. – 2003. – № 2. – С. 77–88.
57. Кравцова Т. М. Поняття та принципи діяльності публічної адміністрації / Кравцова Т. М., Солонар А. В. // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 522–525. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10ktmdpa.pdf>.
58. Кряжков А. В. Публичный интерес: понятие, виды и защита / А. В. Кряжков // Государство и право. – 1999. – № 10. – С. 91–99.
59. Куйбіда Р. Адміністративний договір: питання законодавства, доктрини і практики / Р. Куйбіда // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2008. – № 3. – С. 27–40.
60. Курінний Є. В. Предмет і об'єкт адміністративного права України : монографія / Є. В. Курінний. – Д. : Юрид. акад. МВС України, 2004. – 340 с.
61. Куценко І. В. Сучасний стан та перспективи розвитку підзаконних актів в Україні // Державно і право. – 2007. – Випуск 38. – С. 116–123.
62. Люхтергандт О. Проект Адміністративного процедурного кодексу України та сучасне адміністративне процедурне право / О. Люхтергандт // Юридичний журнал. – 2002. – № 5. – С. 24–28.
63. Люхтергандт О. Публічно-правові договори в Німеччині – огляд проблематики / О. Люхтергандт // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2008. – № 2. – С. 37–50.
64. Люхтергандт О. Сучасне адміністративне процедурне право та проект Адміністративного процедурного кодексу України // Адміністративні процедури і адміністративне судочинство в Німеччині: Збірник матеріалів № 2. Вид-во Німецького фонду міжнародного правового співробітництва. – Київ, 2009. – С. 25–33.

- 65.Марек Беньо Вплив теорії публічної адміністрації на розвиток адміністративного права // Законодавство України. Науково-практичні коментарі. – 2006. – № 7. – С. 8–12.
- 66.Мартынов А. В. О некоторых важных теоретических характеристиках публичного управления в современном Российском государстве // История государства и права. – 2010. – № 2. – С. 39–42.
- 67.Марченко М. Н. Источники права: Учеб. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2005. – 760 с.
- 68.Марченко М. Н. Судебное правотворчество и судебское право. – М.: Проспект, 2009. – 512 с.
- 69.Мельник Р.С. Система вітчизняного адміністративного права та євроінтеграція України: до питання пошуку взаємозв'язку / Р.С. Мельник // Право України. – 2010. – № 8. – С. 116–122.
- 70.Мельник Р. С. Сучасна адміністративно-правова доктрина та управлінська термінологія: як узгодити їх між собою? / Р. С. Мельник // Юридична Україна. – 2010. – № 5. – С. 40–44.
- 71.Мельник Р. С. Теорія правової держави та її вплив на виникнення адміністративного права та формування його системи / Р. С. Мельник // Юридична Україна. – 2008. – № 5. – С. 42–48.
- 72.Мельник Р. С. Ще раз про сутність та ознаки публічно-правових відносин / Р. С. Мельник // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2008. – № 4. – С. 55–64.
- 73.Мельник Р. С. Щодо розуміння змісту категорії «система адміністративного законодавства» / Р. С. Мельник // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2008. – № 42. – С. 179–187.
- 74.Миколенко О. І. Теорія адміністративного процедурного права.

- Монографія. – Харків: Бурун Книга, 2010. – 336 с.
75. Мисник Г. А. Публичные и частные интересы в экологическом праве / Г. А. Мисник, Н. Н. Мисник // Государство и право. – 2006. – № 2. – С. 29–37.
76. Ніжинська І. С. Відшкодування шкоди, завданої незаконними діями службових осіб органів дізнання, досудового слідства в системі органів внутрішніх справ України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2003. – 19 с.
77. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права / за заг. ред. Р. О. Куйбіди, В. І. Шишкіна. – К. : Старий світ, 2006. – 576 с.
78. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології. Монографія. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. – 336 с.
79. Пауль Штелькенс Принципи здійснення процедури за заявою, процедури втручального управління // Адміністративні процедури і адміністративне судочинство в Німеччині: Збірник матеріалів № 2. Вид-во Німецького фонду міжнародного правового співробітництва. – Київ, 2009. – С. 5-9.
80. Право на звернення. Коментар Закону України «Про звернення громадян». Законодавство. Судова практика / за заг. ред. М. В. Оніщука. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 416 с.
81. Проблеми теорії та практики інспекційної діяльності публічної адміністрації в Україні / Автор-упорядник О. А. Банчук. – К. : Конус-Ю, 2009. – 272 с.
82. Прокопович Г. А. Теории разделения права на частное и публичное (анализ работ отечественных и зарубежных ученых) / Г. А. Прокопович // Закон и право. – 2007. – № 1. – С. 25–27.

83. Публічна адміністрація в Україні: становлення та розвиток : [за заг. ред. А.В. Толстоухова, Н.Р. Нижник, Н.Т. Гончарук]. – Д.: Монолит, 2010. – 400 с.
84. Пухтецька А. Європейські принципи адміністративного права / А. Пухтецька // Українське право. – 2006. – № 1. – С. 309–319.
85. Раевич С. К вопросу о делении права на публичное и частное / С. Раевич // Советское право. – 1927. – № 1. – С. 3–15.
86. Рекомендація REC (2004)20 Комітету Міністрів державам-членам щодо судового перегляду адміністративних актів / прийнята Комітетом Міністрів 15 грудня 2004 року на 909-й нараді заступників міністрів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apelyasia.org.ua/node/8244>.
87. Рекомендація № к (80) 2 Комітету Міністрів державам-членам стосовно реалізації адміністративними органами влади дискреційних повноважень / прийнята Комітетом Міністрів 11 березня 1980 року на 316-й нараді заступників міністрів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apelyasia.org.ua/node/8243>.
88. Рекомендація № К (84) 15 Комітету Міністрів державам-членам стосовно публічно-правової відповідальності за причинену шкоду / прийнята Комітетом Міністрів 11 вересня 1984 року на 375-й нараді заступників міністрів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apelyasia.org.ua/node/8211>.
89. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Київської міської ради професійних спілок щодо офіційного тлумачення частини третьої статті 21 Кодексу законів про працю України (справа про тлумачення терміна «законодавство») : від 09.07.1998 р., № 12-рп/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 32. – Стор. 59.

- 90.Селіванов В. Діалектика приватного та публічного в правовому регулюванні / В. Селіванов, Н. Діденко // Право України. – 2001. – № 11. – С. 15–22.
- 91.Селіванов В. Розмежування і взаємодія публічного і приватного права в системі права України / В. Селіванов // Право України. – 1996. – № 12. – С. 30–33, 48.
- 92.Селіванов В.М. Право і влада суверенної України: методологічні аспекти. – Монографія. – К. : Вид. дім. «Ін Юре», 2002. – 724 с.
- 93.Синицын В. Частное и публичное право / В. Синицын // Вестник советской юстиции. – 1928. – № 17. – С. 503–505.
- 94.Старилов Ю.Н. О сущности и новой системе административного права: некоторые итоги дискуссии / Ю. Н. Старилов // Государство и право. – 2000. – № 5. – С. 12–21.
- 95.Тимошук В. П. Адміністративні акти: процедура прийняття та припинення дії : Монографія. – К.: «Консус-Ю», 2010. – 296 с.
- 96.Ткач Г. Природа і види адміністративного розсуду / Г. Ткач // Право України. – 2002. – № 5. – С. 30–33.
- 97.Толстик В. А. К вопросу о юридической силе актов, принятых в рамках делегированных нормотворческих полномочий // Юрист. – 2001. – № 10. – С. 31-33.
- 98.Тютъе К. Ю. Публичный интерес в правовой доктрине и законодательстве / К. Ю. Тютъе // Государство и право. – 2002. – № 9. – С. 19–25.
- 99.Федосенко В. А. Субъективные публичные права: сущность и значение // Право и образование. – 2007. – № 4. – С. 83–89.
100. Харитоновна О. Поняття і ознаки публічних правовідносин / О. Харитоновна // Вісник Академії правових наук України. – 2002. – Вип. 1

(28). – С. 36–46.

101. Хміль О. ВР спростила привласнення держмайна / О. Хміль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/49b7a00b9a76f>.
102. Хорошковська Д. Ю. Роль судової практики в системі джерел права України: теоретико-правове дослідження: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2006. – 18 с.
103. Центри надання адміністративних послуг: створення та організація діяльності: Практичний посібник / За заг. ред. Тимощука В. П. – Київ, СПД Москаленко О.М., 2010. – 440 с.
104. Чиркин В. Е. О публичной власти (Постановка проблемы) // Государство и право. – 2003. – № 10. – С. 8–15.
105. Шамсутдінов О., Стрипко М. Концепція проекту нормативно-правового акта: поняття та сутність // Вісник Академії правових наук України. – 2007. – № 1 (48). – С. 55-58.
106. Школик А. М. Порівняльне адміністративне право : навч. посіб. [для юрид. ф-тів та ф-тів міжнар. відносин] / А. М. Школик. – Львів : ЗУКЦ, 2007. – 308 с.
107. Шмідт-Ассманн Е. Загальне адміністративне право як ідея врегулювання: основні засади та завдання систематики адміністративного права / Е. Шмідт-Ассманн ; пер. з нім. Г. Рижков, І. Сойко, А. Баканов ; відп. ред. О. Сироїд. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : К.І.С., 2009. – 552 с.
108. Штобер Рольф. Хозяйственно-административное право. Основы и проблемы. Мировая экономика и внутренний рынок = Allgemeines Wirtschaftsverwaltungsrecht. Grundlagen des Wirtschaftsverfassungs- und Wirtschaftsverwaltungsrecht, des Weltwirtschafts- und Binnenmarktrechts /

Рольф Штобер ; пер. с нем. – М. : Волтерс Клувер, 2008. – 400 с.

109. Щодо порядку звернення стягнення на майно комунальних підприємств : лист Міністерства юстиції України : від 27.12.2004 р., № 25–32–3644 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/document/fpart56/idx56067.htm>